

Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Sint Pietersberg & Jekerdal**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H6110 *Kalkminnend of basifiel grasland op rotsbodems behorend tot het *Alyso-Sedion albi*
 - H6210 *Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende bodems (*Festuco-Brometalia*) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
 - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1078 *Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*)
 - H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
 - H1321 Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)
 - H1324 Vale vleermuis (*Myotis myotis*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Sint Pietersberg & Jekerdal**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

Als onderdeel van het beschermd natuurmonument Sint Pietersberg, zoals aangewezen bij besluit van 21 november 1974 (NLB 15664, Stc. 1974, nr. 232), komen te vervallen: de in paragraaf 3.5 van de Nota van toelichting van dit besluit bedoelde terreindelen, welke zijn aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage A bij deze Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkma
d.d. 4 juli 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal gevormd uit het Habitatrictlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrictlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit worden gegeven. De gebiedsspecifieke

behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "St. Pietersberg en Jekerdal" en onder nummer NL9801025 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor drie prioritaire habitattypen en één prioritaire habitatsoort in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal (landelijk gebiedsnummer 159).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Maastricht.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten⁴, voor zover gelegen in het Natura 2000-gebied. Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument vallen buiten het Natura 2000-gebied. Van deze terreindelen vervalt de status van beschermd natuurmonument op grond van artikel 3 van dit besluit. In paragraaf 3.5 van deze Nota van toelichting is hierop een toelichting gegeven.

Het beschermd natuurmonument Sint Pietersberg is aangewezen op 21 november 1974 (NLB 15664; Stcrt. 1974, nr. 232).

Het beschermd natuurmonument Sint Pietersberg-Noord is aangewezen op 27 april 1979 (NLB/N-35007; Stcrt. 1979, nr. 122).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1. Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Sint Pietersberg en het aangrenzende Jekerdal hebben voor Nederland een bijzonder karakter. Dit wordt veroorzaakt door de geologische opbouw met grote verscheidenheid aan bodemtypen en expositie, de grote kalkrijkdom en betrekkelijk geringe neerslaghoeveelheden, de ligging langs het Maasdal en ook door eeuwenoud agrarisch gebruik.

De oostelijke hellingen van de Sint Pietersberg dragen enkele typen van het eiken-haagbeukenbos, waartoe een orchideeënrijke variant behoort, en schrale graslanden. Op de westelijke hellingen liggen soortenrijke heischrale graslanden en kalkgraslanden en enkele soortenrijke akkers, afgewisseld met hellingbossen. Het gangenstelsel in de berg behoort ook tot het gebied. Bij de ingang van de Duivelsgrot komen vegetaties van kale kalkbodem voor. Ook D'n Observant, een kunstmatige met bos begroeide heuvel, ontstaan door het storten van dekgrond uit de ENCI-groeve, behoort tot het gebied.

De Jeker heeft nog grotendeels haar meanderende karakter behouden. Op de helling van de Cannerberg ligt op kalkrijke bodem eiken-haagbeukenbos en hogerop wintereiken-beukenbos. Het bos kent een soortenrijke voorjaarsvegetatie en er liggen een aantal ingangen van oude onderaardse kalksteengroeven.

Zowel de kalksteengroeven ondergronds als de hellingbossen bovengronds lopen door op het aangrenzende Belgische grondgebied.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Sint Pietersberg & Jekerdal behoort tot het Natura 2000-landschap "Heuvelland".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie 24-06-2013). Het omvat de Sint Pietersberg en omgeving (voor zover niet in exploitatie voor kalksteenwinning, ENCI-groeve) en een deel van het aangrenzende Jekerdal ten noorden van Kanne.

Op de kaart is ter informatie ook de globale begrenzing van (aangrenzende delen van) de in Vlaanderen en Wallonië gelegen Habitatrichtlijngebieden "Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgroeven", "Montagne Saint-Pierre" en "Basse Meuse et Meuse mitoyenne" weergegeven (EU-gebiedscodes resp. BE2200036, BE33003B0 en BE33004B0). Dit betreft de globale begrenzing van Habitatrichtlijngebieden zoals opgenomen op de communautaire lijst van 12 november 2007 (zie ook paragraaf 3.4). Sommige kalksteengroeven die deel uitmaken van het Nederlandse Natura 2000-gebied, lopen door in het Vlaamse Habitatrichtlijngebied "Plateau van Caestert met hellingbossen en mergelgroeven".

Dit gebied is onder meer aangewezen voor drie soorten vleermuizen: meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324). De in het gebied gelegen ondergrondse kalksteengroeven (incl. ingangen) zijn van grote betekenis als overwinteringsgebied voor deze soorten. Deze groeven zijn, voor zover gelegen buiten het op de kaart bovengronds begrensde (geel of oranje gemarkeerde) gebied, op de kaart ingetekend door middel van een rasterpatroon. In tegenstelling tot het geel of oranje gemarkeerde Habitatrichtlijngebied maken in het op de kaart gerasterde gebied alleen de ondergrondse kalksteengroeven

⁵ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

onderdeel uit van het Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 in gerasterd gebied alleen betrekking heeft op de ondergrondse kalksteengroeven en op boven- en ondergrondse handelingen die een negatieve invloed kunnen hebben op de groeven als overwinteringsgebied voor vleermuizen (op grond van externe werking). Voor dit gebied geldt dit voor de volgende ondergrondse kalksteengroeven (buiten het bovengronds begrensd gebied voor zover op de kaart aangeduid⁷): Apostelgroeve, Cannerberg (incl. Boschberggroeve en Fallenberggroeve), Groeve de Keel en Noordelijk stelsel. Binnen het gebied is op grond van de beschikbare gegevens verder nog de volgende groeve voor vleermuizen van belang: Zonnebergstelsel. Binnen het geel of oranje gemarkeerde Habitatrictlijngebied vallen alle groeven onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998, zowel boven- als ondergronds. In afwijking van de algemene exclaveringsformule opgenomen in paragraaf 3.4 geldt het volgende: voor zover bebouwing deel uitmaakt van een ondergrondse kalksteengroeve, is de exclaveringsformule slechts van toepassing als deze bebouwing niet behoort tot het leefgebied van één of meer van de vleermuissoorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal beslaat bovengronds een oppervlakte van ongeveer 260 ha. Hiervan betreft ongeveer 140 ha (voormalige) beschermde natuurmonumenten (Sint Pietersberg en Sint Pietersberg-noord). Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Het alleen ondergronds begrensde deel (gerasterd op de kaart) heeft een oppervlakte van ongeveer 24 ha.

Deze cijfers betreffen de bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4). Ook is geen rekening gehouden met de alleen ondergronds begrensde gebiedsdelen (zie vorige alinea, gerasterd op de kaart, ca. 24 ha).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁸:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Op diverse plekken waar de natuurmonumenten de buitengrens vormen, is de grens gelijkgetrokken met die van de beschermde natuurmonumenten voor wat betreft delen die buiten het Habitatrictlijngebied vielen (zie paragraaf 3.5 voor afwijking op deze beleidsregel).
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is, gelet op de kadastrale inschrijving⁹, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied is op de volgende plekken gewijzigd:

- Aan de noordzijde van de ENCI-groeve uitbreiding met steile hellingen met de habitattypen pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) en ruigten en zomen (subtype droge bosranden; H6430C). Het betreft bestaande natuur (4,9 ha).
- Bij de aanmelding als Habitatrictlijngebied is bij de begrenzing geen rekening gehouden met de ligging van ondergrondse kalksteengroeven die van belang zijn voor overwinterende vleermuizen waarvoor het gebied is aangemeld (zie ook de nadere toelichting aan het begin van deze paragraaf). De volgende (delen van) groeven, die geheel of gedeeltelijk buiten het bovengronds begrensde gebied vallen, zijn daarom aan het gebied toegevoegd en apart gemarkeerd op de kaart: Apostelgroeve, Cannerberg, Groeve De Keel en Noordelijk Stelsel (omgeving Fort Sint Pieter).

⁷ Dit betreft groeven waar in de jaren 1999-2008 vleermuizen zijn aangetroffen.

⁸ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

⁹ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

- Het gebied is uitgebreid met D'n Observant en omgeving (27 ha) dat deel uitmaakt van het leefgebied van de spaanse vlag (H1078) en zich ontwikkelt tot habitatype eiken-haagbeukenbos (H9160B). (°)
- Aan de westzijde van de ENCI-groeve is een bosgebied toegevoegd (0,2 ha) waardoor de daaronder gelegen Scharkgroeve, die van belang is voor overwinterende vleermuizen (meervleermuis (H1318) en ingekorven vleermuis (H1321)), in zijn geheel binnen de begrenzing van het gebied komt te liggen. (°)
- Aan de westzijde van de ENCI-groeve is een bosgebied toegevoegd (1,2 ha) vanwege het voorkomen van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B). (°)
- Aan de oostzijde (ten noorden van Hoeve Lichtenberg) is de grens circa 30 meter oostwaarts verlegd wegens aanwezigheid van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B). Dit betreft voor ongeveer de helft beschermd natuurmonument dat ten onrechte niet in het ontwerpbesluit was begrensd. (°)

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

3.5 Intrekking deel beschermd natuurmonument

Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument Sint Pietersberg zijn gelegen buiten het Natura 2000-gebied (zie ook paragraaf 2.1)

Dit betreft bebouwing met bijbehorende erven en tuinen langs de Mergelweg, Schutterrijweg en Zonnebergweg zoals aangeduid op de detailkaarten die zijn opgenomen in bijlage A van deze Nota van toelichting. De totale omvang van bedoelde terreindelen bedraagt 1,28 ha.

Deze terreindelen herbergen geen waarden die zijn aan te merken als natuurschoon of die van natuurwetenschappelijke betekenis zijn zoals bedoeld in de genoemde aanwijzing tot beschermd natuurmonument. Om deze reden is de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de in bijlage A aangeduide terreindelen op grond van artikel 15 van de Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen¹⁰. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁸.

- H6110** *Kalkminnend of basifiel grasland op rotsbodem behorend tot het *Alyso-Sedion albi*
Verkorte naam Pionierbegroeiingen op rotsbodem
- H6210** *Droge half-natuurlijke graslanden en struikvormende-facies op kalkhoudende bodems (*Festuco-Brometalia*) (*gebieden waar opmerkelijke orchideeën groeien)
Verkorte naam Kalkgraslanden
- H6230** *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Verkorte naam Heischrale graslanden
- H6510** Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
 betreft het subtype:
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)
- H9160** Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
Verkorte naam Eiken-haagbeukenbossen
 betreft het subtype:
H9160B Eiken-haagbeukenbossen (*heuvelland*)

¹⁰ Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹¹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁸.

- H1078** * Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*)
H1318 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
H1321 Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*)
H1324 Vale vleermuis (*Myotis myotis*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen¹⁰ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Sint Pietersberg & Jekerdal ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
*H6110	10	4	ca. 4	B2 (6-15%)	B2 (6-15%)	ja
*H6210	5	5	ca. 30	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja
*H6230	10	10	zie bijlage B.2			ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
 (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang)..
 (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
 (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
 (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten¹⁰ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen

¹² De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

gebieden geselecteerd¹³. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Sint Pietersberg & Jekerdal ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
*H1078	Spaanse vlag	10	4	Zie bijlage B.2			ja
H1318	Meervleermuis	5	5	ca. 550	-	B2 (6-15%)	ja
H1321	Ingekorven vleermuis	5	4	ca. 650	A1 (15-30%)	B2 (6-15%)	ja
H1324	Vale vleermuis	5	4	ca. 50	A2 (30-50%)	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km²).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Sint Pietersberg & Jekerdal is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (H9160B) komen met name goed ontwikkeld voor op de flanken van D'n Observant, in Slavante, het Encibos en de Scharken in het Cannerbosch. De graslandtypen komen op de Sint Pietersberg meestal in een gradiënt voor, met heischrale graslanden (H6230) bovenop en bovenaan de helling, kalkgraslanden (H6210) op steilere hellingen en vossenstaart- en glanshaverhooilanden, *glanshaver* (H6510A) op diepere bodems onder aan de hellingen. Heischrale graslanden komen met name voor bij het Popelmondedal, de Kannerhei (beiden aan de westkant van de Sint Pietersberg) en aan de noordkant van de Sint Pietersberg. Kalkgrasland is onder meer aanwezig bij Hoeve Zonneberg, de Kannerhei, het Popelmondedal en de ENCI-weide. Glanshaverhooilanden ontwikkelen zich thans steeds beter onderaan de Kannerhei. Pionierbegroeiingen op rotsbodempl (H6110) zijn met name aanwezig bij voormalige groeven (de Duivelsgrot in het Popelmondedal, groeve Duchateau, noordkant ENCI-groeve).

De Spaanse vlag (H1078) komt met een relatief grote populatie op en rond de Sint Pietersberg voor. De meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324) overwinteren in de ondergrondse kalksteengroeven. Belangrijke overwinteringsobjecten voor de meervleermuis zijn het Zonnebergstelsel en Groeve de Keel. De ingekorven vleermuis en vale vleermuis overwinteren vooral in het Zonnebergstelsel, Fallenbergstelsel (het noordelijke deel van de Cannerberg) en de Cannerberggroeve. Daarnaast is de ingekorven vleermuis ook veel aangetroffen in de Apostelgroeve.

¹³ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprrik (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitatypes en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitatypes en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁴ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitatypes en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitatypes en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitatypes en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitatypes en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;

¹⁴ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H6110 *Pionierbegroeiingen op rotsbodem

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is in voorkomen beperkt tot het Zuidlimburgse heuvelland. Als gevolg van overbetreding is het habitatype plaatselijk in de loop van de tijd in oppervlakte en kwaliteit achteruitgegaan.

H6210 *Kalkgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype kalkgraslanden, dat landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert, komt op de Sint Pietersberg over een betrekkelijk kleine oppervlakte voor. Het merendeel van de graslanden in het gebied behoort tot het heischrale type. Sint Pietersberg vormt één van de meest kansrijke locaties voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit in Nederland.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Samen met de Bemelerberg herbergt de Sint Pietersberg de grootste oppervlakte van het habitatype heischrale graslanden in Zuid-Limburg. Het type komt hier op een aantal locaties voor in matige kwaliteit. De kwaliteit van diverse locaties kan worden verbeterd. Uitbreiding van de oppervlakte is mogelijk op plekken waar het type in het verleden voorkwam.

H6510 Glanshaver- en vossenstaartheuvels

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaartheuvels, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting Het habitatype glanshaver- en vossenstaartheuvels, *glanshaver* (subtype A) komt voor aan de voet van de hellingen, aangrenzend aan andere graslandtypen. De kwaliteit kan worden verbeterd. Ook zijn er goede kansen voor het uitbreiden van de oppervlakte.

H9160 Eiken-haagbeukenbossen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B).

Toelichting Op de steile hellingen in het gebied komt het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) voor. Opmerkelijk is het voorkomen van tongvaren in de ondergroei, die elders in ons land alleen op kunstmatige plekken (muren) groeit. Op diverse plaatsen is de kwaliteit van het habitatype matig (dominantie van klimop).

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1078 *Spaanse vlag

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De spaanse vlag heeft landelijk een gunstige staat van instandhouding en kan overleven met zeer lage aantallen. Op en rond de Sint Pietersberg bevindt zich een relatief grote populatie die vermoedelijk al lang aanwezig is.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dit is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse mergelgroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Dit gebied levert als overwinteringsgebied voor de meervleermuis een belangrijke bijdrage aan de landelijke populatie en heeft daarnaast vermoedelijk een functie als zwermgebied voor deze soort.

H1321 Ingekorven vleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dit is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse kalksteengroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Het gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de ingekorven vleermuis een grote bijdrage aan de landelijke populatie.

H1324 Vale vleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Dit is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse kalksteengroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder deze soort (zie ook de alinea over kalksteengroeven in paragraaf 3.3 van deze Nota van toelichting). Dit gebied levert als overwinteringsgebied voor de vale vleermuis een zeer grote bijdrage aan de landelijke populatie en heeft vermoedelijk ook een functie als zwermgebied voor deze soort.

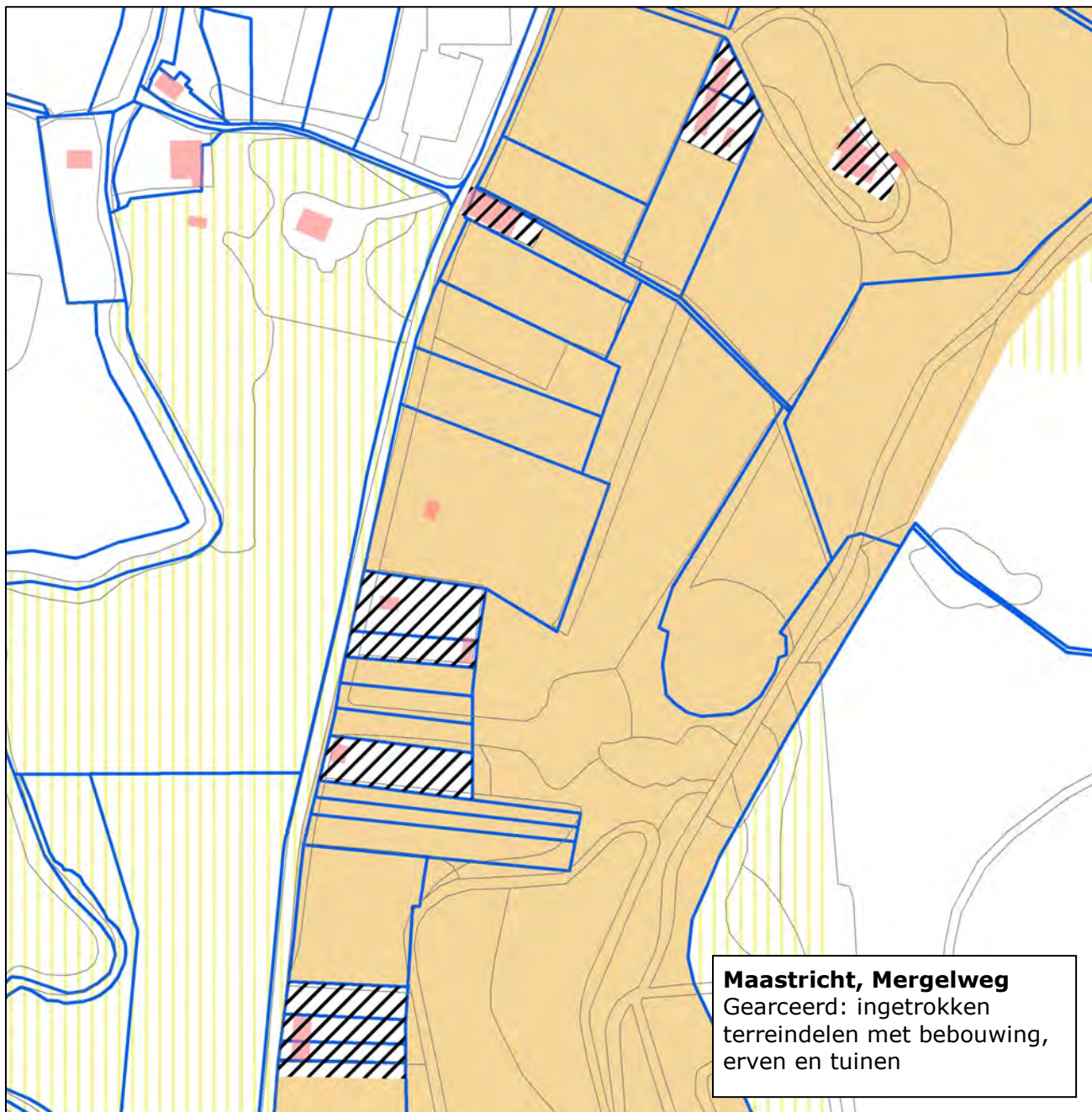
5.5 Beschermde natuurmonumenten

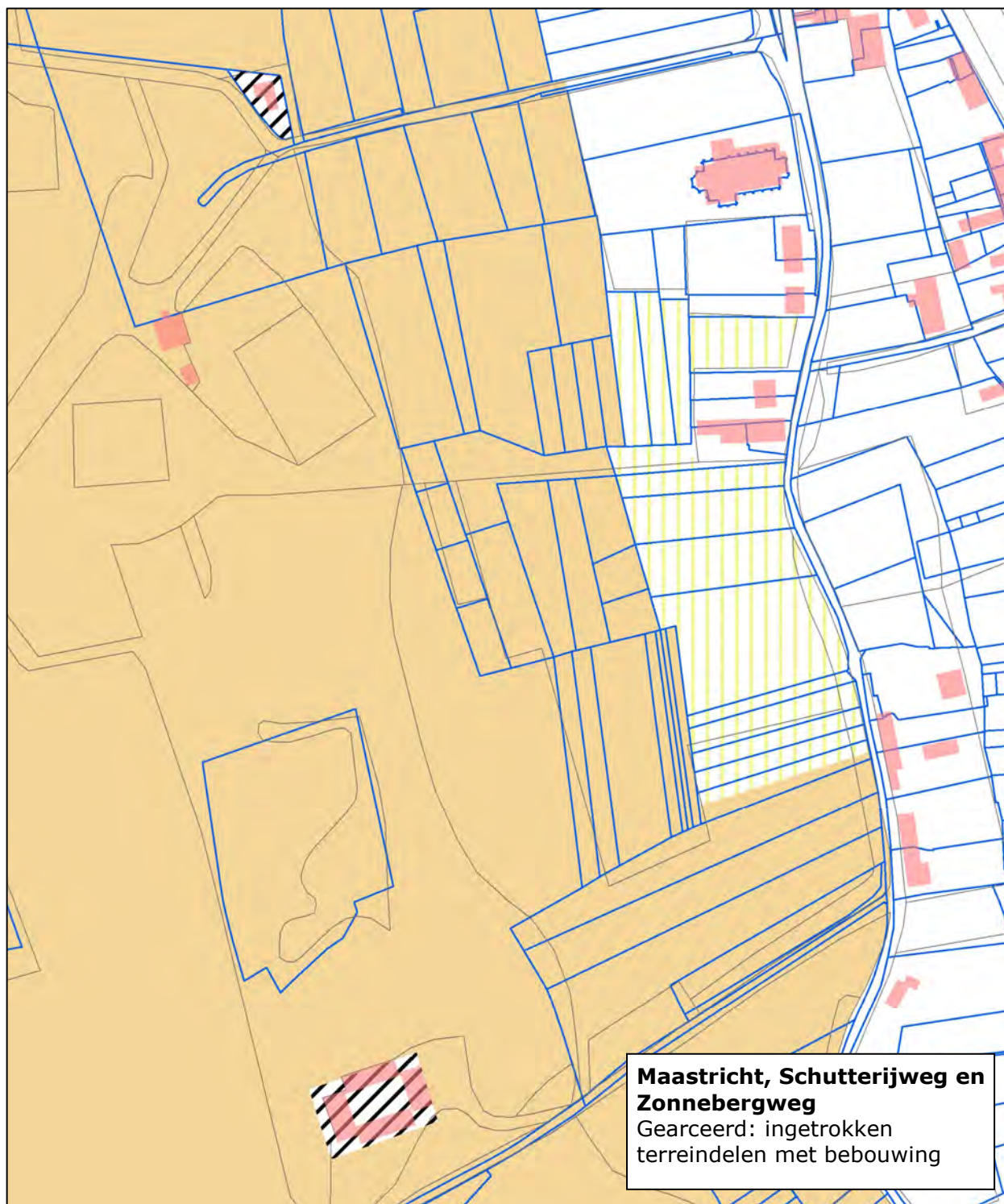
Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermde natuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Aanduiding plekken waar terreindelen die volgens de kaarten deel uitmaken van het beschermd natuurmonument Sint Pietersberg, zijn ingetrokken als onderdeel van het betreffende beschermd natuurmonument

Blauwe lijnen zijn kadastrale lijnen, codes betreffen kadastrale perceelnummers

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied en van het ontwerpbesluit (2008), is het gebied niet aangewezen voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten, subtype *waterranonkels* (H3260A). Het habitatype is bij de aanmelding opgenomen op grond van aanwezigheid van vlottende waterranonkel in de Jeker rond 1990 (plantengemeenschap van vlottende waterranonkel). Ten tijde van de aanmelding (2003) en bij recente inventarisaties is de soort niet meer aangetroffen. Ook de andere plantengemeenschappen die tot dit habitatype worden gerekend, zijn recent uit de Jeker niet bekend.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510). Het subtype *glanshaver* (subtype A) komt voor aan de voet van de hellingen, aangrenzend aan andere graslandtypen.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied, maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied niet aangewezen voor het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0). Het habitatype blijkt, volgens de gehanteerde definitie, niet voor te komen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.
- In afwijking van het ontwerpbesluit (2008) is het gebied niet aangewezen voor de habitatoort gaffellibel (H1037). De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrictlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H6110 – *Pionierbegroeiingen op rotsbodern			
Landelijke oppervlakte ca. 4 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A3 (50-75%)	Provincie Limburg 2011
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Staatsbosbeheer 2011
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2011
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2011

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) was dit in Nederland uiterst zeldzame habitattypen slechts bekend uit twee gebieden: Bemelerberg & Schiepersberg (156) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159). Inmiddels is gebleken dat dit habitattypen ook in twee andere gebieden aanwezig is: Geuldal (157) en Savelsbos (160). Deze gebieden kunnen aan de "belangrijkste gebieden" van dit prioritaire habitattypen worden toegevoegd.

H6210 – *Kalkgraslanden			
Landelijke oppervlakte ca. 30 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	*Geuldal	A2 (30-50%)	Provincie Limburg 2009
158	*Kunderberg	A1 (15-30%)	Provincie Limburg 2009
156	*Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2009
159	*Sint Pietersberg & Jekerdal	B1 (2-6%)	Provincie Limburg 2009
160	*Savelsbos	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2010

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattypen, dat beperkt is tot het Natura 2000-landschap Heuvelland, de volgende vijf gebieden geselecteerd: *Bemelerberg & Schiepersberg (156), *Geuldal (157), *Kunderberg (158), *Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en *Savelsbos (160). Volgens de Habitatrictlijn bijlage I zijn gebieden waar opmerkelijke orchideeën voorkomen prioritair (*). Dit betreft in Nederland alle geselecteerde gebieden. De vijf geselecteerde gebieden zijn zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht de belangrijkste. Hiermee wordt het grootste deel van de landelijke oppervlakte kalkgraslanden afgedekt.

H6230 – *Heischrale graslanden

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor het prioritaire habitattypen heischrale graslanden (H6230), dat sterk verspreid over de verschillende Natura 2000-landschappen voorkomt, de volgende tien gebieden geselecteerd: Wijnjeterper Schar en Terwispeler Groot-schar (015-016)¹⁵, Drentsche Aa-gebied (025)¹⁶, Holtingerveld (029)¹⁷, Borkeld (044), Veluwe (057), Willinks Weust (062), Zwanenwater & Pette-merduinen (085)¹⁸, Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159).

Met de huidige kennis zijn de grootste oppervlakten met goede kwaliteit (minstens 2 ha) gelegen in Drentsche Aa-gebied, Holtingerveld, Dwingelderveld (030), Bergvennen & Brecklenkamps Veld (046), Borkeld, Aamsveen (055), Veluwe, Bemelerberg & Schiepersberg en Sint Pietersberg & Jekerdal. Ook enkele andere gebieden bevatten aanzienlijke oppervlakten, maar hier betreft het geheel of grotendeels matige kwaliteit (rompgemeenschappen), waardoor deze gebieden wat betreft dit habitattypen niet tot de tien

¹⁵ Dit gebied is bij de samenvoeging van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden tot Natura 2000-gebieden in twee delen gesplitst: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Groot-schar dat gelegen is binnen het Vogelrichtlijngebied Van Oordt's Mersken (015). Bij de onderbouwing van de selectie worden beide gebieden nog als één Habitatrictlijngebied beschouwd.

¹⁶ Destijds bekend als Drentsche Aa.

¹⁷ Destijds bekend als Havelte-Oost

¹⁸ Destijds bekend als Duinen Zwanenwater en Pette-merduinen.

belangrijkste gebieden worden gerekend. Het volgende gebied (inmiddels in twee gebieden gesplitst) wordt ook tot de tien belangrijkste gebieden gerekend vanwege de goede kwaliteit: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Groot-schar (laatstgenoemde thans deelgebied van Van Oordt's Mersken (015)), met complete gradiënten van vochtige heiden (H4010), heischrale graslanden naar blauwgraslanden (H6410) en bijzondere soorten als valkruid en welriekende nachtorchis. Uit oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Duinen Terschelling (004) en Zwanenwater & Petteerderduinen.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatoorten:

H1078 – *Spaanse vlag

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor de prioritaire habitatoort spaanse vlag (H1078) de volgende drie gebieden geselecteerd: Sint Pietersberg & Jekerdal (159), Geuldal (157) en Savelsbos (160). Begin jaren negentig werd de soort voornamelijk op de Sint Pietersberg aangetroffen, maar de soort heeft zich uit weten te breiden naar meerdere locaties in het zuiden van Limburg. Sint Pietersberg & Jekerdal is nog altijd het belangrijkste gebied voor de soort. Buiten Geuldal en Savelsbos is er nog een stabiele populatie aanwezig binnen het Natura 2000-gebied Bunder- en Elslooërbos (153).

H1318 – Meervleermuis			
Landelijke populatie ca. 550 individuen ^a			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
097	Meijendel & Berkheide	A2 (30-50%)	Aanwijzingsbesluit 2013
157	Geuldal	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
057	Veluwe	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
088	Kennemerland-Zuid	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013

- (a) De schatting van de landelijke populatiegrootte is verhoogd (en enkele relatieve bijdragen zijn verlaagd), omdat in eerdere besluiten geen rekening is gehouden met de belangrijke overwinteringsplaatsen in Noord- en Zuid-Holland.

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de volgende wintergebieden voor deze soort geselecteerd: Meijendel & Berkheide (097), Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159). Bijna de helft van de overwinterende meervleermuizen huist in bunkers in Meijendel & Berkheide. Daarnaast verblijft een groot deel van de populatie in de ondergrondse kalksteengroeven van Zuid-Limburg, met name in de gebieden Geuldal en Bemelerberg & Schiepersberg. Met de huidige kennis blijkt de soort ook in belangrijke aantallen te overwinteren op de Veluwe (057) en in bunkers in Kennemerland-Zuid (088), zodat ook deze gebieden tot de vijf belangrijkste gebieden voor deze soort kunnen worden gerekend.

H1321 – Ingekorven vleermuis			
Landelijke populatie ca. 650 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A3 (50-75%)	Zoogdiervereniging 2010
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	A1 (15-30%)	Zoogdiervereniging 2010
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B2 (6-15%)	Zoogdiervereniging 2010
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de vier volgende wintergebieden geselecteerd voor de ingekorven vleermuis: Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157), Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en Savelsbos (160). Met de huidige kennis zijn deze gebieden nog steeds de belangrijkste gebieden waar de soort overwintert.

H1324 – Vale vleermuis			
Landelijke populatie ca. 50 individuen			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
157	Geuldal	A2 (30-50%)	Zoogdiervereniging 2010
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	A2 (30-50%)	Zoogdiervereniging 2010
160	Savelsbos	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
156	Bemelerberg & Schiepersberg	B1 (2-6%)	Zoogdiervereniging 2010

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de vier volgende wintergebieden geselecteerd voor de vale vleermuis: Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157), Sint Pietersberg & Jekerdal (159) en Savelsbos (160). Met de huidige kennis zijn deze gebieden nog steeds de belangrijkste gebieden waar de vale vleermuis overwintert.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling¹⁹ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrictlijn: habitattypen

H6110 – *Pionierbegroeiingen op rotsbodem					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	A3	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B2	conform ontwerp

¹⁹ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
------------	-----------	-------------	-------------	----	--------------------

De verspreiding van het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is binnen Nederland beperkt tot Zuid-Limburg. Vrijwel de gehele landelijke oppervlakte van dit habitatype komt voor binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype pionierbegroeiingen op rotsbodem is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²⁰. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In alle gebieden sluit de doelstelling aan op de landelijke opgave.

H6210 – *Kalkgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied ^a	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
156	*Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
157	*Geuldal	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
158	*Kunderberg	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
159	*Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
160	*Savelsbos	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

(a) Volgens de Habitatrictlijn bijlage I is een gebied prioritair wanneer er opmerkelijke orchideeën groeien. Dit wordt aangegeven met een (*).

Van dit habitatype, dat binnen Nederland is beperkt tot Zuid-Limburg, komt ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte binnen het Natura 2000-netwerk voor. De staat van instandhouding van het habitatype kalkgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan.

H6230 – *Heischrale graslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenenzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

²⁰ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp

Het habitatype heischrale graslanden heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Van de circa 100 ha heischrale graslanden in Nederland is ongeveer de helft opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In enkele gebieden wijkt de doelstelling betreffende de oppervlakte af van het landelijk doel en wordt behoud nagestreefd. De belangrijkste reden hiervoor is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn, onder andere in Dinkelland (049). Het landelijke doel ter verbetering van de kwaliteit van dit habitatype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitatype. In enkele andere gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd, in tegenstelling tot het landelijk doel. Mogelijke redenen hiervoor zijn de aanwezigheid van reeds goede kwaliteit (Bargerveen (033)) en geringe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering (Dinkelland).

H6510A – Glanshaver- en vossenstaartheuilen, <i>glanshaver</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp

Van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheuilen, *glanshaver* (subtype A) bevindt ruim een derde van het landelijk areaal zich in Natura 2000-gebieden. Goede kwaliteit en vlakdekkende vegetaties zijn vooral aanwezig in de uiterwaarden, die voor een belangrijk deel in het Natura 2000-netwerk zijn opgenomen. De landelijke staat van instandhouding van dit subtype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In het gebied Uiterwaarden Neder-Rijn (066)

wordt op het aspect kwaliteit van de landelijke doelstelling afgeweken. In dit gebied is de kwaliteit reeds goed en behoud is daarom voldoende. De doelstellingen van de Biesbosch (112) en Bemelerberg & Schiepersberg (156) wijken op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. In de Biesbosch komt het habitatype reeds over een aanzienlijke oppervlakte voor, behoud is hier derhalve voldoende. Van Bemelerberg & Schiepersberg is ingeschat dat in dit gebied weinig ruimte is voor uitbreiding.

H9160B – Eiken-haagbeukenbossen, heuvelland					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	A2	ontwerpbesluit
158	Kunderberg	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
160	Savelsbos	behoud	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) komt voor in Zuid-Limburg. Meer dan 80% van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling wijkt op het aspect oppervlakte hiervan af. Enkel in het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) is er nog potentie om de oppervlakte van het habitatype uit te breiden. In de overige gebieden worden hiervoor geen mogelijkheden gezien, waardoor als landelijk doel behoud van de oppervlakte is gesteld. Bij enkele gebieden wijkt de doelstelling voor het kwaliteitsaspect af van de landelijke doelstelling. In Kunderberg (158) is de kwaliteit reeds op orde. In Sint Pietersberg & Jekerdal (159) zijn de potenties voor verbetering van de kwaliteit gering en wordt behoud nagestreefd. In Bemelerberg & Schiepersberg (156) ligt de focus op de habitatypen kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230).

B.3.2 Habitatrichtlijn: soorten

H1078 – *Spaanse vlag					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	doel aangepast ^a
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

- (a) De doelstelling is aangepast van "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud lokale populatie als bijdrage aan een duurzame populatie van ten minste 50 volwassen individuen in de regio Zuid-Limburg" naar "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie". Het aantal individuen is uit de gebiedsdoelstellingen verwijderd vanwege onzekerheid over de populatiegrootte in diverse gebieden. Daarnaast is het regionale aspect uit de doelstelling verwijderd, omdat gebleken is dat de vlinder niet zo mobiel is dat deze één regionale populatie vormt. De verschillende gebieden herbergen gescheiden populaties spaanse vlaggen.

De landelijke staat van instandhouding van de prioritaire habitasoort spaanse vlag is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Vanwege onduidelijkheid over de populatiegrootte in enkele gebieden en de grootte van de landelijke populatie is het (nog) niet mogelijk de relatieve bijdrage van de afzonderlijke gebieden aan de landelijke populatie weer te geven.

H1318 – Meervleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage^a	Besluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
097	Meijendel & Berkheide	behoud	behoud	behoud	A2	aanwijzingsbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

- (a) De schatting van de landelijke populatiegrootte is verhoogd en enkele relatieve bijdragen zijn verlaagd, omdat in eerdere besluiten geen rekening is gehouden met de belangrijke overwinteringsplaatsen in Noord- en Zuid-Holland.

De landelijke staat van instandhouding van de meervleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig"²¹. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Deze is gericht op behoud van overwinteringsplaatsen (met name groeven en bunkers) die gebruikt worden door meervleermuizen.

H1321 – Ingekorven vleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	A3	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	A1	conform ontwerp
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de ingekorven vleermuis is op het aspect populatie beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave, die gericht is op behoud van overwinteringsplaatsen van ingekorven vleermuizen in kalksteengroeven.

H1324 – Vale vleermuis (winter)						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	A2	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	behoud	A2	conform ontwerp
160	Savelsbos	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de vale vleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De gebiedsdoelstelling van het Geuldal (157), waar bijna de helft van de landelijke populatie overwintert, sluit aan op de landelijke opgave die gericht is op het herstel van winterverblijfplaatsen in de kalksteengroeven in Zuid-Limburg. In de overige gebieden is behoud van het huidige leefgebied voldoende voor een stabiele populatie.

²¹ De staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (zie Natura 2000 profielendocument 2008 voor nadere uitleg).

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 10 september 2008 zijn 29 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de derde tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 11 september 2008 tot en met 22 oktober 2008 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 2.600 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit als in de zienswijzen die naar aanleiding van de 111 eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten werden ingediend.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord²² is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal zijn 30 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

²² Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

2.1 ALGEMEEN

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrictlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006²³ en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrictlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)²⁴ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

²³ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁴ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (zie hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)²⁵ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)²⁶ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

²⁵ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁶ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

2.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE PROCEDURE

Een inspreker geeft aan contact te hebben gehad met de Vlaamse dienst voor Onroerend Erfgoed omdat het Plateau van Caestert ten zuiden van het Natura 2000-gebied Sint-Pietersberg & Jekerdal zowel op Vlaams als op Waals grondgebied beschermd is. Volgens de inspreker zijn blijkbaar zijn de hierboven genoemde dienst, en waarschijnlijk ook alle openbare besturen in Vlaanderen en Wallonië, niet op de hoogte gebracht van de inspraakprocedure. In Europees perspectief is naar mening van de inspreker dit een spijtige zaak.

Er is overleg geweest met het Vlaamse Natuurpunt (vergelijkbaar met de Stichting Natuurmonumenten), de beheerder aan de Vlaamse kant. Er is dus wel degelijk contact geweest, maar dan tussen terreinbeheerders. Verder is bekend waar in welk land Natura 2000-gebieden worden aangewezen, deze informatie is voor een ieder toegankelijk, zie hiervoor onder andere www.natura2000.eea.europa.eu. In Nederland draagt het bevoegd gezag voor het beheerplan de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. Er is dan nadrukkelijk een punt van aandacht samen te werken met partijen aan de andere zijde van de grens als dit nodig is om de gewenste effecten te bereiken. Zie verder paragraaf 5: Grensoverschrijdende gebieden en paragraaf 1.1.5 van de Nota van Antwoord.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrictlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)²⁷ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrictlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrictlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

²⁷ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Hoofdpijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleden is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"²⁸.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

²⁸ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker geeft aan dat de huizen, erven en bijbehorende tuinen gelegen aan de Mergelweg tussen de Nekummerweg en de Poppelmondeweg niet zijn ingetekend op de kaart behorende tot het ontwerp-aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Sint-Pietersberg & Jekerdal. De inspreker verzoekt om een correctie en om de exclavering van de bebouwing, zoals ook voor de overige bebouwing geldt.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Zoals reeds aangekondigd in de Nota van Antwoord (2007) worden in de definitieve aanwijzingsbesluiten bebouwing, tuinen en erven zoveel mogelijk ook op kaart uitgezonderd.

Enkele insprekers wijzen op het belang van een onderlinge afstemming en samenwerking tussen Nederland en België ten behoeve van een gewaarborgde ecologisch belang van de grensoverschrijdende Sint Pietersberg. Naar mening van een inspreker blijft in het ontwerp-aanwijzingsbesluit dit belang, dat kan doorwerken in de beheerplannen aan weerskanten van de grens, onderbelicht.

Een andere inspreker verzoekt om de begrenzing van het gebied beter aan te sluiten op de Natura 2000-gebieden in België en om afspraken te maken over de beheerplannen. Bovendien vraagt de inspreker in dit geval in het definitieve besluit ook te verwijzen naar de ecologische relatie aan weerszijden van de grens.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. In de gebiedsbeschrijving (paragraaf 3.1) wordt het grensoverschrijdende karakter van het gebied benadrukt. Dit blijkt in elk geval ook uit de globale ligging van de aangrenzende Habitatrichtlijngebieden in België die op de kaart is aangegeven (zie ook paragraaf 3.3). Het is aan het beheerproces om hieraan verder inhoud te geven. Dit besluit beperkt zich tot het vaststellen van de begrenzing en de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

Een andere inspreker verzoekt om de begrenzing van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal beter aan te sluiten met de Natura 2000-gebieden in België en om afspraken te maken over de beheerplannen. Bovendien vraagt de inspreker in dit geval in het definitieve aanwijzingsbesluit ook te verwijzen naar de ecologische relatie aan weerszijden van de grens.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Waar mogelijk sluit het aangewezen Natura 2000-gebied aan op de nabijgelegen Belgische gebieden. Waar dat niet het geval is (ter hoogte van de Cannerberg en van de Pietersplas langs de Maas) zijn aan de Nederlandse zijde van de grens geen waarden aanwezig die aanwijzing rechtvaardigen.

Een inspreker stelt voor de definitieve begrenzing van het Habitatrichtlijngebied aan te passen aan de gewijzigde concessiegrens die ter bescherming van groeve De Schark bij besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg de dato 18 maart 2008 in oostelijke richting is verlegd.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Het betreffende terrein (0,2 ha) is toegevoegd als leefgebied van enkele vleermuissoorten die gebruikmaken van de daaronder gelegen Scharkgroeve.

Een inspreker vraagt of de Scharkgroeve, het Noordelijk Stelsel en het Zonnebergstelsel buiten het bovengronds begrensde gebied van het Natura 2000-gebied Sint-Pietersberg & Jekerdal vallen. Naar mening

van de inspreker lijken deze drie groevenstelsels op de kaart behorende tot het ontwerp-aanwijzingsbesluit binnen het bovengronds begrensde gebied te liggen. Bovendien is naar weten van de inspreker er in het ontwerp-aanwijzingsbesluit geen wijziging vermeld met betrekking tot de begrenzing van de voornoemde groevenstelsels.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De alinea van paragraaf 3.3 die gaat over de ondergrondse kalksteengroeven, is aangepast. Het Zonnebergstelsel en de Scharkgroeve liggen geheel binnen het bovengronds begrensde gebied. Het Noordelijk Stelsel valt er deels buiten (ten zuidoosten van Fort St. Pieter).

Een inspreker wijst erop dat de afgraving van twee gangen van de groeve Oude Maarendal stilgelegd is. De inspreker geeft aan dat een wijziging van de concessiegrens hier voor de hand ligt en daarmee ook een aanpassing van de begrenzing van het Natura 2000-gebied indien de groeve Oude Maarendal (nog) niet (volledig) als Habitatrictlijngebied wordt aangewezen. Het gangenstelsel vormt een potentieel onderkomen voor overwinterende vleermuizen, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Het betreffende terrein (1,2 ha) is toegevoegd gelet op het voorkomen van eikenhaagbeukenbossen (H9160). Ondergrondse groeven komen daarmee ook binnen de begrenzing.

Een inspreker wijst erop dat de begrenzing van een Natura 2000-gebied alleen vastgesteld kan worden op basis van ecologische criteria. De inspreker is van mening dat die grondslag is verlaten in het ontwerpbesluit van het gebied omdat, in afwijking van de aanvankelijk voorgenomen begrenzing, het grootste deel van de groeve met inbegrip van D'n Observant niet meebegrensd is.

Meerdere insprekers verzoeken om D'n Observant op te nemen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Enkele van deze insprekers geven aan dat het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B) op deze heuvel voorkomt. Volgens een andere inspreker vervult de heuvel een brugfunctie met betrekking tot de eenheidsvorming van natuurwaarden op Nederlands grondgebied met die van de waarden op Belgisch grondgebied, zoals de populatie spaanse vlag (H1078). Bovendien verlost volgens een van deze insprekers D'n Observant het Maasbos en de smalle aangewezen strook tussen D'n Observant en de rijksgrens uit hun isolement. Nog een andere van deze insprekers wijst erop dat door het mogelijk afgraven van D'n Observant de gangenstelsels onder het Plateau van Caestert bloot komen te liggen wat een enorme verstoring teweegbrengt voor de vleermuispopulaties die er huizen.

Een inspreker is tegen het schrappen van D'n Observant uit het Natura 2000-gebied, omdat er immers een volwaardige bufferzone nodig is om het waardevolle Plateau van Caestert te vrijwaren.

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. D'n Observant en omgeving (27 ha) zijn aan het gebied toegevoegd. Het betreft leefgebied van de spaanse vlag (H1078) en het bos op de heuvel ontwikkelt zich tot het habitatype eiken-haagbeukenbossen (H9160B). Zoals één van de insprekers opmerkt, vormt de heuvel D'n Observant ook de verbindende schakel tussen het bosgebied aan de oost- en zuidzijde en de rest van het gebied. Dit deelgebied maakte overigens geen onderdeel uit van het aangemelde gebied, dus er is geen sprake van het "schrappen" van een deelgebied. D'n Observant (onderdeel PEHS) is inmiddels overgedragen aan de Vereniging Natuurmonumenten en voor de gevreesde afgraving bestaat geen grond.

Een inspreker onderschrijft het belang van ondergrondse mergelgroeven voor de bescherming van overwinteringsplaatsen van vleermuizen. De inspreker oppert om daarbij ook de ingangen van de groeven binnen de begrenzing op te nemen. Er kan namelijk juridische onduidelijkheid ontstaan of de ingang wel of niet tot de ondergrond gerekend dient te worden, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. De zwermfunctie is vermeld in de toelichting op de doelen. Bovendien is in paragraaf 3.3 toegevoegd dat ook de ingangen deel uitmaken van de aangewezen groeven. Ook in paragraaf 4.4 wordt melding van de zwermfunctie buiten het winterseizoen waaruit blijkt dat de groeven niet alleen als overwinteringsplekken fungeren.

Een inspreker merkt op dat rond een aantal gebieden noodzakelijke hydrologische en inspoelingsbuffers niet zijn meebegrensd. De inspreker verzoekt daarom in die gevallen dat gronden nodig zijn, in relatie tot hydrologische herstelmaatregelen ten behoeve van de instandhouding van habitattypen en soorten, deze mee te begrenzen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Rond de gebieden worden geen bufferzones meebegrensd, evenzeer worden ook geen bufferzones rond agrarische, recreatieve en industriële bedrijven uitgezonderd. Op grond van externe werking kunnen ook maatregelen buiten de gebied noodzakelijk zijn om de instandhouding van de Natura 2000-waarden te waarborgen.

Een inspreker is van mening dat de concessielijn aan de westkant van de ENCI-groeve ook de grenslijn van het Natura 2000-gebied zou moeten zijn.

Een inspreker verzoekt, om onzekerheid en misverstand te voorkomen, in het straks te nemen besluit met zoveel woorden te bepalen dat de begrenzing van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal samenvalt met de concessiegrens van de ENCI-groeve.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing van het gebied staat aangegeven op de bij dit besluit behorende kaart. Uit een oogpunt van rechtszekerheid wordt er zo min mogelijk verwezen naar andere (administratieve) grenzen temeer daar deze veelal niet ecologisch zijn bepaald.

Een inspreker pleit voor een uitbreiding van het Habitatrichtlijngebied in het centrale gedeelte van de ENCI-groeve. De inspreker tekent aan dat het (mogelijk nog) niet voorkomen van habitattypen en soorten in de groeve de aanwijzing niet in de weg hoeft te staan. Bovendien is naar weten van de inspreker in de niet meer in productie zijnde delen van de ENCI-groeve de prioritaire habitatsoort spaanse vlag (H1078) waargenomen. De inspreker verwijst naar een milieueffectrapportage waarin staat dat in de terreingedeelten, die bedoeld zijn voor de uitbreiding, voldoende relevante natuurwaarden aanwezig zouden zijn. Overigens hoeft de aanwijzing van de totale groeve als Habitatrichtlijngebied de voorgenomen kalksteenwinning in het centrale deel niet in de weg te staan, omdat de inrichting van de groeve gefaseerd kan plaatsvinden, aldus de inspreker.

Een andere inspreker verzoekt om de volledige ENCI-groeve als Habitatrichtlijngebied aan te duiden, omdat de groeve na sluiting van een fabriek als eindbestemming natuur heeft en daardoor een uitermate belangrijke natuurgebied vormt voor de toekomst.

Een inspreker merkt op dat in het ontwerpbesluit een uitbreidingsdoelstelling opgenomen is voor de habitattypen pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110), kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230). De inspreker merkt op dat de voorgestelde inrichting van de eindtoestand van de ENCI-groeve, geknipt is voor de gewenste uitbreiding van de bedoelde habitattypen. De uitbreiding hoeft niet beperkt te worden tot de noordzijde van de groeve zoals het ontwerp-aanwijzingsbesluit lijkt aan te geven.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. In het nog in exploitatie zijnde deel van de ENCI-groeve zijn nog geen actuele Natura 2000-waarden aanwezig. De huidige begrenzing biedt voorsnog voldoende ruimte voor de beoogde uitbreidingsdoelen. Bij beëindiging van de exploitatie kan uitbreiding van het gebied altijd nog overwogen worden indien daarmee een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken de (landelijke) instandhoudingsdoelstellingen.

Een inspreker verzoekt het natuurgebied de Eijsder Beemden aan te duiden als Habitat- en/of Vogelrichtlijngebied. Volgens de inspreker is het natuurgebied uniek wat flora en fauna betreft, met name met betrekking tot het voorkomen van (trek)vogels. Tevens is het gebied volgens de inspreker van cruciaal belang als verbindingzone tussen Sint Pietersberg & Jekerdal en het Geuldal (157), Savelsbos (160) en Noorbeemden & Hoogbos (161).

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Bedoeld natuurgebied ligt aan de andere zijde van de Maas en heeft geen directe ecologische relatie met het aangewezen gebied en de daarvoor geldende instandhoudingsdoelstellingen. Afzonderlijke aanwijzing als Habitat- en/ of Vogelrichtlijngebied is niet aan de orde omdat Nederland deze gebieden reeds in voldoende mate heeft aangewezen dan wel aangemeld.

Een inspreker geeft aan dat het subtype beekbegeleidende bossen (subtype C) nog steeds in goede staat aan de westzijde van de Jeker ten zuiden van Nekum en ten noorden van een nieuwe wandelbrug tussen de Cannerberg en Sint Pietersberg aanwezig is. Het verzoek is om deze gronden mee te begrenzen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Beide bosjes, gelegen even ten noorden van bedoelde wandelbrug, maken reeds deel uit van het gebied. Het betreft verruigde populierenbosjes met enkele plantensoorten van vochtige alluviale bossen. De vegetatie wordt niet tot het habitatype gerekend. Het gebied is daarom niet voor dit habitatype aangewezen.

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstel mogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal voor de recreatie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog

hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor habitattypen als pionierbegroeiingen op rotsbodem (H6110) en heischrale graslanden (H6230). Voor deze habitattypen zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult²⁹. In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzamere situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")³⁰, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)³¹ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat

²⁹ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁰ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

³¹ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Sint Pietersberg & Jekerdal een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Zuid-Limburgse toeristische product. Het heuvelplateau en het stroomgebied van de Jeker zijn de belangrijkste trekpleisters voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor kalkgraslanden (H6210) en glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510A) in dit gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten³² en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van

³² Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevend aantal genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of

aanmelding als Habitatrictlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met Habitatrictlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypen per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden³³. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker stelt een tekstwijziging in het aanwijzingsbesluit voor met betrekking tot de doelstelling van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthoilanden, glanshaver (H6510A). Volgens de inspreker kan eraan worden toegevoegd dat er in het Jekerdal mogelijkheden zijn voor het streven naar areaaluitbreiding van dit habitatype.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De doelstelling voor glanshaver- en vossenstaarthoilanden, *glanshaver* (H6510A) van het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal luidt reeds "uitbreiding oppervlakte". Deze doelstelling geldt voor het Natura 2000-gebied als geheel. Tijdens het beheerplanproces zal duidelijk worden op welke locaties binnen het Natura 2000-gebied gestreefd zal worden naar uitbreiding van de oppervlakte. Dit zal niet worden vastgelegd in het aanwijzingsbesluit.

Een inspreker geeft aan dat volgens de kaart behorende tot het ontwerp-aanwijzingsbesluit het Habitatrictlijngebied is uitgebreid in en rond het Poppelmondedal en in het zuidelijk gedeelte van de ENCI-groeve. De inspreker wijst erop dat er zich een type schraal grasland bevindt dat volgens een betrokken bedrijf niet zou zijn aangemeld in mei 2003. Indien blijkt dat het habitatype niet is aangemeld, hetgeen de

³³ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

inspreker niet weet, verdient de toevoeging te worden genoemd in het aanwijzingsbesluit, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Ten opzichte van de aanmelding is het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) aan het gebied toegevoegd. Zie verder bijlage B.1.

Een inspreker stelt een tekstwijziging voor in het aanwijzingsbesluit met betrekking tot de toelichting bij de doelstelling van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland (H9160B). De inspreker merkt op dat het Cannerbosch niet genoemd is als één van de groeiplaatsen, terwijl naar weten van de inspreker ook hier tongvarens op de grond groeien en juist hier de voorjaarsflora

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Locaties van habitattypen worden in principe niet langer genoemd in de toelichtingen op de doelen. De globale ligging van alle aanwezig habitattypen en leefgebieden van soorten wordt omschreven in paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting. In deze paragraaf wordt ook Cannerberg genoemd als één van de groeiplaatsen van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, heuvelland.

Een inspreker merkt op dat de aan de begrenzing van het Natura 2000-gebied toegevoegde mergelgroeven, aangewezen zijn als winterverblijf voor soorten als de meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324). Recent onderzoek laat volgens de inspreker zien dat de groeven ook een belangrijke functie voor deze soorten buiten het winterseizoen vervullen. Het lijkt de inspreker daarom verstandig om in de teksten toe te voegen dat de groeven jaarrond een functie vervullen.

Een andere inspreker geeft aan dat recent onderzoek heeft aangetoond dat bij de ingang van ten minste vier ondergrondse mergelgroeven in het Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal veel meervleermuizen, ingekorven vleermuizen en vale vleermuizen zwermen. De inspreker verzoekt om deze functie aan de toelichtingen op de doelen toe te voegen.

De inspreker stelt verder voor de toelichtingen op de doelen als volgt te wijzigen. Meervleermuis: "Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis een grote bijdrage. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn het Zonnebergstelsel en de Keel." Ingekorven vleermuis: "Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de ingekorven vleermuis een grote bijdrage. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn Zonnebergstelsel, Fallenbergstelsel en Cannerberggroeve en Apostelgroeve." Vale vleermuis: "Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor deze soort een zeer grote bijdrage. Belangrijke overwinteringsobjecten zijn Zonnebergstelsel en Cannerberggroeve."

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. Het recente onderzoek waarover de insprekers spreken heeft aangetoond dat de groeven naast een overwinteringsfunctie ook een zwermfunctie vervullen. Deze zwermfunctie is toegevoegd aan de toelichtingen op de doelen van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis. De belangrijke overwinteringsobjecten, waarvan de inspreker voorstelt deze op te nemen in de toelichting op het doel, zijn opgenomen in paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting. In deze paragraaf wordt een globale beschrijving gegeven van de verspreiding van de aangewezen habitattypen en soorten in het gebied.

Een inspreker is van mening dat het habitatype kalkmoerassen (H7230) toegevoegd kan worden aan het ontwerp-aanwijzingsbesluit. De inspreker is ervan overtuigd dat het habitatype zal kunnen floreren in de gezonde watercondities van een eindtoestand van de ENCI-groeve, zoals een terreinbeherende organisatie die voor ogen heeft, waarmee de doelstellingen "uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit" zijn gehaald.

De zienswijze is niet overgenomen. Op dit moment zijn er nog geen concrete potenties voor de ontwikkeling van het habitatype kalkmoerassen in het gebied. Er is onvoldoende aanleiding om op dit moment een doelstelling toe te voegen.

Een inspreker is van mening dat de verwijdering van het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0) uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit ten opzichte van de aanmelding onvoldoende onderbouwd is en vraagt om heroverweging en nader onderzoek.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. De bossen die oorspronkelijk als vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidend*, waren aangemeld voldoen bij nader inzien niet aan de eis dat ze onder invloed van beek- of rivierwater staan. Door de aanleg van het Albertkanaal, dat tientallen meters lager ligt, is het gebied te sterk verdroogd en staan ze niet langer onder invloed van beek- of rivierwater. Deze ontwikkeling is irreversibel en niet met beheermaatregelen te verhelpen. zie ook bijlage B.1.

Een inspreker geeft aan dat als een eindtoestand van de ENCI-groeve, zoals een terreinbeherende organisatie die voor ogen heeft, gerealiseerd wordt, de groeve een uitstekend biotoop zal bieden aan de geelbuikvuurpad (H1193). De inspreker stelt om die reden voor om de geelbuikvuurpad, eventueel als complementair doel, aan het ontwerp-aanwijzingsbesluit toe te voegen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Er zijn geen gedocumenteerde waarnemingen bekend van de geelbuikvuurpad in het gebied. Tevens laat de analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Meerdere insprekers verzoeken de bechsteins vleermuis aan het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal toe te voegen vanwege het voorkomen van structurele aantallen in de mergelgroeven na zwermonderzoek. Een inspreker is van mening dat een toevoeging in ieder geval overwogen moet worden. Een tweede inspreker geeft aan dat in recent ontdekt is dat de bechsteins vleermuis in het Noordelijk Stelsel overwintert en in de Boschberggroeve en omgeving zwermt. Een derde inspreker stelt voor de bechsteins vleermuis toe te voegen aan de Atlantische referentielijst voor Nederland en de volgende instandhoudingsdoelstelling als zodanig in het aanwijzingsbesluit op te nemen: "Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. Toelichting: Dit gebied is als zwermgebied van zeer groot belang. Belangrijk object is de Boschberggroeve. Tevens is het Noordelijk Stelsel (deelgebied groeve onder Fort Sint Pieter) van groot belang als overwinteringsobject voor deze soort."

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Nederland heeft de verplichting gebieden aan te wijzen voor de natuurwaarden die staan op de Nederlandse referentielijst. De bechsteins vleermuis staat niet op deze lijst. Het toevoegen van nieuwe soorten aan deze lijst of aan de communautaire lijst (lijst met alle te beschermen natuurwaarden van Europa) is momenteel niet aan de orde.

Een inspreker merkt op dat in België de grotten als habitatype 8310 worden aangeduid. Zo bevinden zich in België onder het Plateau van Caestert (ten zuiden van het Natura 2000-gebied St. Pietersberg & Jekerdal) belangrijke gangenstelsels die een overwinteringsgebied vormen voor vele soorten vleermuizen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Habitatype 8310 ("Niet voor publiek opengestelde grotten") staat voor Nederland niet op de referentielijst. Nederland is van oordeel dat de mergelgroeven niet voldoen aan de definitie van dit type in de Interpretation Manual of European Union Habitats (1999): "Caves not open to the public, including their water bodies and streams, hosting specialised or high endemic species, or that are of paramount importance for the conservation of Annex II species (e.g. bats, amphibians)." Onder grotten worden natuurlijke holen in rotsen of andere gesteenten verstaan, terwijl de Limburgse groeven zijn ontstaan door mergelwinning.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de omwonenden van het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij³⁴ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermd natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het

³⁴ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.6 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *"gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag."*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaand gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen³⁵, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar

³⁵ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Veiligheid waterkering en kustbeheer in relatie tot Natura 2000

De veiligheid van de gebieden geldt als een dwingende reden van groot openbaar belang die, bij afwezigheid van alternatieven, ingrepen met een significant effect in het Natura 2000-gebied rechtvaardigen. Dat betekent dat Natura 2000 het waarborgen van de (kust- en water)veiligheid niet in de weg zal staan. Zie ook paragraaf 6.3.3 van de Nota van Antwoord. Projecten, plannen en afspraken die verband houden met het kustbeheer komen aan de orde in de Natura 2000-beheerplannen (zie ook paragraaf 1.1.8 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats³⁶ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Sint Pietersberg & Jekerdal is het habitattypen heischrale graslanden (H6230) het meest gevoelig voor stikstof³⁷.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

³⁶ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

³⁷ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

Kaderrichtlijn Water

Sint Pietersberg & Jekerdal maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas³⁸ dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)³⁹.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie ook Nota van Antwoord 4.5.2.

Grensoverschrijdende gebieden

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Sint Pietersberg & Jekerdal. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

³⁸ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

³⁹ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van soorten als de meervleermuis (H1318), ingekorven vleermuis (H1321) en vale vleermuis (H1324). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitattypen of leefgebieden van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het

beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zoals over het omgaan met verstoringgevoelige soorten en habitats, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Limburg.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het

realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

• Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen, tezamen vormende dat deel van de Sint Pietersberg hetwelk zal resteren na afgraving van het gedeelte dat bij besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 30 oktober 1967, nr. B 22677, voor mergelwinning is aangewezen, van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument verband houden met zijn geografische ligging, de expositie van de hellingen, zijn geologische en geomorfologische gesteldheid, de eigenschappen van de bodem en het bestaande cultuurpatroon;

dat onder invloed van genoemde factoren op een deel van het natuurmonument een geschakeerde begroeiing is ontstaan;

dat in het natuurmonument kalkminnende plantesoorten voorkomen, die zich bevinden in het eikenhaag-beukenbos op de oostflank en in de restanten kalkgrasland op de westelijke helling, en dat daartoe enkele zeldzame orchideeënsoorten behoren;

dat in het natuurmonument dier- en plantesoorten worden aangetroffen, die aldaar aan de noordelijke grens van hun verspreidingsgebied leven;

dat de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument mede in hoge mate wordt bepaald door de aanwezigheid in het gesteente van een grote rijkdom aan ten dele zeer belangwekkende fossielen uit de Krijtperiode;

dat de mergelwinning in het verleden heeft geleid tot het ontstaan van gangenstelsels in de berg, die door hun specifieke omstandigheden bij uitstek geschikte verblijfplaatsen vormen van een groot aantal vleermuissoorten;

dat tenslotte het natuurmonument in geologisch opzicht van internationale betekenis is als de meest kenmerkende formatie van het Maastrichts Krijt;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen zijn geologische en geomorfologische gesteldheid, zijn paleontologische betekenis, de eigenschappen van de bodem, de vorengenoemde biologische waarden, de geschiktheid van de ondergrondse gangenstelsels om te dienen als verblijfplaats van vleermuissoorten, alsmede het bestaande cultuurpatroon;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 22 november 1973, NBOR/S-9309, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument ten aanzien van de in die beschikking aangeduide percelen in overweging is;

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Sint Pieter, sectie A, nrs. 120, 436, 510, 511, 515, 517, 519 t/m 524, 529, 542, 543, 773, 1126, 1520, 1521, 1612 t/m 1615, 1621 (ged.), 1622 (ged.), 1631, 1632, 1641 (ged.), 1646, 1647 (ged.), 1648 t/m 1650;

sectie B, nrs. 330, 333, 395, 619 t/m 622, 624, 625, 629, 631 t/m 636, 641, 642, 662, 664, 666, 667, 970, 976, 977, 1021 t/m 1026, 1050 t/m 1052, 1158, 1159, 1298 (ged.), 1629, 1630, 1710 t/m 1712, 1832 t/m 1834, 2062, 2063, 2096, 2099 t/m 2101, 2110, 2111, 2136, 2139, 2243, 2244, 2270, 2615, 2616, 2670, 2671, 2674 (ged.), 2675 (ged.), 2898 (ged.), 3160, 3177 t/m 3179, 3181 t/m 3183, 3243, 3250 t/m 3252, 3315, 3764 (ged.), 3817, 3834, 3835, 3842 (ged.), 3872, 3875, 3881 t/m 3896, 3915 t/m 3918, 3919 (ged.), 3920, 3921 (ged.), 3922 (ged.), 3923, 3924 (ged.), 3925 (ged.), 3928, 3929, 3930 (ged.), 3931, 3932, 3934 (ged.), 3935 (ged.), 3936, 3937, 3939 (ged.), 3940.

een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN7/SN31 en vormende dat deel van de Sint Pietersberg hetwelk zal resteren na afgraving van het gedeelte, dat bij besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 30 oktober 1967, nr. B.22677, voor mergelwinning is aangewezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris voornoemd,
namens deze,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Viegen)

Kenmerk
NLB/N-35007

RIJSWIJK (ZH)
27 APR. 1979

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Overwegende, dat van het resterende deel van de Sint Pietersberg het grootste gedeelte reeds bij beschikking van 21 november 1974 is aangewezen als beschermd natuurmonument in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de hierna kadastraal omschreven percelen, aangeduid als "Sint Pietersberg-Noord", met het reeds eerder aangewezen gedeelte een onverbrekkelijk geheel vormen en derhalve nagenoeg dezelfde kenmerken vertonen;

dat het gebied "Sint Pietersberg-Noord" van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de geologische en de geomorfologische gesteldheid, de paleontologische betekenis, de eigenschappen van de bodem, de biologische waarden, alsmede de geschiktheid van de ondergrondse gangenstelsels om te dienen als verblijfplaats van vleermuissoorten;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 28 april 1978, nr. NLB/N-27937, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Sint Pietersberg-Noord";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden en van hun beschouwingen vergezeld schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Sint Pieter, sectie A, nr. 1623 ged. en sectie B, nr. 2264, met uitzondering van een tunnel, een versterkte bergplaats voor kunstschaten met de daarbij behorende technische installaties en luchtkokers met enige gangen rond deze bergplaats, een en ander zoals met rode belijning aangegeven op de gewaarmerkte tekening, gehecht aan de op 21 april 1975 verleden akte tussen de Staat en de Provincie Limburg, waarbij onder meer de Provincie aan de Staat het zakelijk recht van opstal tot het in eigendom hebben en behouden van bovengenoemde onroerende goederen verleent, en zoals overigens aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 31.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk G.C. Wallis de Vries,
namens deze,
het Hoofd van de Hoofdafdeling Natuur- en
Landschapsbescherming,

Jhr. Mr. F.C.M. van Rijkevorsel.

TOELICHTING

Bij beschikking van 21 november 1974 is het na de afgraving resterende gedeelte van de Sint Pietersberg, voor zover dat toen geen eigendom was van de Staat, aangewezen als beschermd natuurmonument. In de toelichting op die beschikking werd gesteld, dat het in het voornemen lag de percelen, die eigendom zijn van de Staat, aan te wijzen als staatsnatuurmonument. Inmiddels werd het betrokken gedeelte vrijwel in zijn geheel door de Staat aan de provincie Limburg in eigendom overgedragen. Door deze eigendoms-overdracht is er voor dat gedeelte geen sprake meer van een aanwijzing als staatsnatuurmonument, maar van een aanwijzing als beschermd natuurmonument. Met deze beschikking wordt de aanwijzing als zodanig van dit als "Sint Pietersberg-Noord" aangeduide gebied een feit.

Het reeds eerder aangewezen gebied en het bij de onderhavige beschikking aangewezen gebied worden door vrijwel geheel dezelfde eigenschappen gekenmerkt. Door deze overeenkomst in eigenschappen en door de ligging ten opzichte van elkaar vormen beide gebieden een onverbrekkelijk geheel. Om deze redenen kan er voor de onderhavige beschikking mee worden volstaan de bij de beschikking van 21 november 1974 gegeven toelichting gedeeltelijk over te nemen.

Zoals hiervoren reeds is uiteengezet, is echter hetgeen in die toelichting wordt gesteld over de aanwijzing als staatsnatuurmonument niet meer van toepassing. Ook wordt er op gewezen dat zich in het gebied van het natuurmonument Sint Pietersberg-Noord, eveneens in tegenstelling tot wat er in het hierna volgende citaat wordt gesteld, geen terreinen met woningen, volwaardige landbouwgronden en sportvelden bevinden.

"Na de Eerste Wereldoorlog is een begin gemaakt met de afgraving van de Sint Pietersberg ten behoeve van de cementindustrie. Op grond van de provinciale verordening op de afgravingen werd in de jaren dertig voor de eerste maal een concessiegebied voor de mergelwinning in de Sint Pietersberg vastgesteld. Bij besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 30 oktober 1967, nr. B 22677, verkreeg het concessiegebied zijn laatste uitbreiding. Het gebied werd daarbij definitief aldus begrensd, dat het noordelijke gangenstelsel en het gangenstelsel van de Zonneberg gespaard zullen worden. Van het Popelmondedal zal alleen het hoogste gedeelte worden afgegraven. Bovendien wordt dit zodanig opgevuld, dat de Sint Pietersberg van het Jekerdal uit gezien zijn karakteristieke contouren herkrijgt. Tevens werd met de ENCI overeengekomen, dat zij nagenoeg al haar eigendommen buiten het concessiegebied aan een door Gedeputeerde Staten op te richten stichting zou overdragen.

Het als beschermd natuurmonument aan te wijzen gebied omvat mede deze terreinen. Het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van de Sint Pietersberg worden bepaald door een aantal factoren. Onder invloed van de rijke kalkbodem, de expositie van de hellingen en de betrekkelijk geringe neerslaghoeveelheden verkreeg de begroeiing in floristisch, vegetatiekundig en plantengeografisch opzicht bijzondere kenmerken. Bovendien is in de loop der tijden een schakering van bossen, akkers en weilanden ontstaan, die mede bepalend is voor het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van het natuurmonument. Handhaving van het bestaande cultuurpatroon is dan ook van veel belang.

De oostelijke hellingen dragen enkele typen van het eikenhaagbeukenbos, waartoe een orchideeënrijke variant behoort. Op de westelijke hellingen worden restanten van kalkgraslanden aangetroffen.

De natuurwetenschappelijke waarde van de Sint Pietersberg wordt verder in hoge mate bepaald door de omstandigheid, dat daarin fossielen uit de Krijtperiode voorkomen.

Voorts is de Sint Pietersberg van veel belang door de aanwezigheid van gangenstelsels, die mede ten gevolge van de daar heersende klimatologische omstandigheden een belangrijke verblijfplaats vormen voor een groot aantal vleermuissoorten. De gangenstelsels hebben overigens op zichzelf grote cultuurhistorische waarde.

Het als beschermd natuurmonument aan te wijzen deel van de Sint Pietersberg vormt een zodanig aaneengesloten gebied, dat het oorspronkelijke karakter van de berg herkenbaar blijft. Dit gebied omvat ook percelen welke een andere bestemming hebben of anders gebruikt worden dan gewoonlijk in een natuurmonument het geval is, te weten terreinen waarop zich woningen bevinden, volwaardige landbouwgronden en sportvelden. Deze onderdelen van het natuurmonument dienen als beschermd natuurmonument te worden aangewezen met het oog op de geologische, geomorfologische en natuurschoonwaarden van de berg als zodanig, alsmede voor de bescherming van de natuurwetenschappelijke waarden in de gangenstelsels onder de grond.

Nu de wet alleen een vergunning eist voor de handelingen die het natuurmonument schaden of ontsieren, is het duidelijk dat het vorenvermelde andere bodemgebruik op dezelfde wijze zonder vergunning zal kunnen worden voortgezet, uiteraard voorzover dit gebruik de zoëven bedoelde geologische, geomorfologische en natuurschoonwaarden van de berg onverlet laat en de natuurwetenschappelijke waarden van de ondergrondse gangenstelsels niet aantast. Het ligt in het voornemen de procedure tot aanwijzing als staatsnatuurmonument in gang te zetten met betrekking tot de op de kaart als zodanig aangegeven gronden".

Tot zover dit citaat.

Onverminderd hetgeen in de hier voren aangehaalde beschikking over de begrenzing van het natuurmonument de Sint Pietersberg is gesteld, kan wat dit betreft nog het volgende worden opgemerkt:

Buiten het beschermd natuurmonument vallen een tunnel, een versterkte bergplaats voor kunstschaten met de daarbij behorende technische installaties en luchtkokers met enige gangen rond deze bergplaats. Het betreft hier voorzieningen die uitsluitend met het oog op het herbergen van kunstschaten gegraven of ingericht zijn. Een en ander is met rode belijning aangegeven op de gewaarmerkte tekening, gehecht aan de op 21 april 1975 verleden akte tussen de Staat en de Provincie Limburg, waarbij onder meer de Provincie aan de Staat het zakelijk recht van opstal tot het in eigendom hebben en behouden van bovengenoemd onroerend goed verleent.

Met de aanwijzing van de "Sint Pietersberg-Noord" als beschermd natuurmonument is nagenoeg het gehele gebied dat na de afgraving van de Sint Pietersberg resteert een gelijke bescherming deelachtig geworden.

1. Gemeente HERWEN EN AERDT; aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de "Weide Oude Rijnstrangen"

Bij brief d.d. 8 maart 1979, nr 33 adviseerde de subcommissie voor Monumenten en Natuurbescherming van de Rijksplanologische Commissie aan de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk de "Weide Oude Rijnstrangen" aan te wijzen als beschermd natuurmonument.

Bij besluit d.d. 18 april 1979, NLB/N 35262 is de Staatssecretaris voornoemd in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening tot de aanwijzing overgegaan.

2. Gemeente MAASTRICHT; aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de Sint Pietersberg-Noord

Bij brief d.d. 7 maart 1979, nr 31 adviseerde de subcommissie voor Monumenten en Natuurbescherming van de Rijksplanologische Commissie aan de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk over te gaan tot aanwijzing van de Sint Pietersberg-Noord tot beschermd natuurmonument, behoudens evenwel een klein gedeelte van perceel sectie A, nr 1623, dat in eigendom is van de Staat en derhalve niet als beschermd natuurmonument kan worden aangewezen. Bij de definitieve aanwijzing, zo stelde de commissie, waren het besluit, de toelichting en de tekening op dat punt te herzien.

Bij besluit d.d. 27 april 1979, nr NLB/N 35007 heeft de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk -handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening- de Sint Pietersberg-Noord tot beschermd natuurmonument aangewezen.

→ Behoudens de tekening is het besluit en de toelichting overeenkomstig het advies van de commissie herzien.

3. Gemeente NEDERWEERT; aanwijzing tot beschermd natuurmonument van "Sarsven en De Banen"

Bij brief d.d. 16 maart 1979, nr 43 adviseerde de subcommissie voor Monumenten en Natuurbescherming van de Rijksplanologische Commissie aan de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk over te gaan tot aanwijzing van "Sarsven en De Banen" tot beschermd natuurmonument.

Bij besluit d.d. 8 mei 1979, nr NLB/N 34832 heeft de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk -handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening- "Sarsven en De Banen" tot beschermd natuurmonument aangewezen.